

אמנה (מס' 29) בדבר עבודת כפייה או עבודת-חובה, 1930*

נעשתה בג'ניבה ב-28 ביוני 1930

ישראל אישרה ביום 7 ביוני 1955

נכנסה לתוקפה לגבי ישראל ב-17 ביוני 1956

הועידה הכללית של ארגון העבודה הבינלאומית, אשר כונסה בג'ניבה מטעם הגוף המנהל של משרד העבודה הבינלאומי וקיימה את מושבה הארבעה-עשר ב-10 ביוני, 1930, ואשר החליטה לקבל הצעות מסויימות בדבר עבודת-כפייה או עבודת-חובה, ענין הכלול בסעיף הראשון בסדר-היום של המושב, ואשר קבעה שהצעות אלה ילבושו צורת אמנה בינלאומית, מקבלת היום, עשרים ושמונה ביוני, שנת אלף ותשע מאות ושלושים, את האמנה הבאה, שייקא לה "אמנת עבודת-כפייה, 1930", לשם אישורה על ידי חברי ארגון-העבודה הבינלאומי, בהתאם להוראות חוקת ארגון-העבודה הבינלאומי.¹

סעיף 1

1. כל חבר מחברי ארגון-העבודה הבינלאומי, המאשר אמנה זו, מתחייב להשביט, תוך פרק-זמן קצר ככל האפשר, את השימוש בעבודת-כפייה או בעבודת-חובה על כל צורותיה.

2. לשם השבתה שלמה זו, מותר להיזקק לעבודת-כפייה או לעבודת-חובה במשך תקופת-המעבר, לצרכי-ציבור בלבד וכאמצעי יוצא-מן-הכלל, בכפוף לתנאים ולערביות שנקבעו בזה להלן.

3. כתום תקופת חמש שנים לאחר תחילת תקפה של אמנה זו, ולאחר שהגוף המנהל של משרד-העבודה הבינלאומי יכין את הדו"ח האמור בסעיף 31 להלן, יבדוק הגוף המנהל האמור את אפשרות השבתתה של עבודת-כפייה או עבודת חובה על כל צורותיה בלא תקופת-מעבר נוספת ויחליט אם יש מקום להעלות שאלה זו על סדר-יומה של הועידה.

סעיף 2

1. לענין אמנה זו "עבודת-כפייה או עבודת-חובה" פירושה כל עבודה או שירות הגתבעים מאדם בכוח איום של איזה עונש שהוא ואשר אדם זה לא הציע לעשותם מרצונו הטוב.

* פורסמה בכתבי אמנה 206, כרך 7, עמ' 377, שם מובאים גם הגרסאות באנגלית וצרפתית שדין מקור לשניהם, ראה סעיף 33 להלן.

על אמנות עבודה בינלאומיות כמקור לפרשנות, ראה פסה"ד בפרק 10.15.01, לכרך ב' בקובץ, הדן בכללי פרשנות, תחת הכותרת "על היזקקות למקורות זרים".

כן ראה בנושא זה הפרק השישי (עמ' 129) בספר "העבודה במשפט העמים" מאת צבי בריניב ז"ל הנשיא הראשון של בית הדין הארצי לעבודה (צ. בריניב, העבודה במשפט העמים, עם עובד 1969).

בדב"ע שם/4-18, ההסתדרות הכללית ואח' - עיריית ת"א; פד"ע כרך י"ב, עמ' 52, נפסק כי אמנה בינלאומית אינה הופכת לחלק של המשפט הפוזיטיבי, על-ידי אישורה על-ידי ישראל. אך יחד עם זאת, ההנחה היא שמדינת ישראל מכבדת את חובותיה במשפט הבינלאומי ואינה מחוקקת תוך הפרתו. יודגש שבתחום משפט העבודה הבינלאומי ואישור אמנות עבודה בינלאומיות, הולכת ישראל, מאז החלה לאשר אמנות אלה, בדרך מיוחדת. הדרך היא, הפניית תשומת הלב של הכנסת לכוונה לאשר אמנה בהקשר לדבר חקיקה. על כן, במידה והדבר תלוי בפירוש החוק, במסגרת המותרת לכך - יש להימנע מפירוש המביא להפרת המשפט הבינלאומי המחייב את המדינה, בג"צ 103/67, "דה אמריקן אירווינג בית-אל מישן" נ. שר חפנים ואח'; פד"י כרך כא(2), עמ' 325, בעמ' 333; ע"א 65/67, דנותח קורס ואח' נגד וולף קירשן; פד"י כרך כ"א(2), עמ' 20, בעמ' 26.

הוא הדין להמלצת עבודה בין לאומית, ראה דב"ע כג/9-3, "צרי" - ריקס; פד"ע כרך ד', עמ' 447, בעמ' 492, בו נאמר כי בית-הדין ער לכך שהמלצת עבודה בין-לאומית אינה מהווה מקור לזכויות וחובות במשפט הישראלי, אך משבאים לקבוע מה מתיישב ומה אינו מתיישב עם "מושגי יסוד של יחסי עבודה", מותר ומותר ללמוד מההמלצה, שהרי ודאי משקפת היא את הרצוי, ובשום אופן אינה משקפת את הפסול.

1 אמנה מס' 19, מגילת האומות המאוחדות וחוקת בית-הדין הבינלאומי פורסמה בכתבי אמנה כרך א', עמ' 203.